

PERSEPOLIS

REGISSØR	MARJANE SATRAPI, VINCENT PARONNAUD
ORIGINALTITTEL	PERSEPOLIS
NASJONALITET	FRANKRIKE
SPRÅK	FRANSK, TEKSTET PÅ NORSK
PRODUKSJONSÅR	2007
SPILLETID	1 T 36 MIN
SENSUR	11 ÅR
MANUS	MARJANE SATRAPI
PRODUKSJON	XAVIER RIGAUULT, MARC-ANTOINE ROBERT
STEMMER	CHIARA MASTROIANNI, CATHERINE DENEUVE, DANIELLE DARRIEUX, SIMON ABKARIAN, GABRIELLE LOPES
DISTRIBUSJON	SANDREW METRONOME NORGE AS FILMSTUDIEARK SKREVET AV PER TERJE NAALSUND
KLASSETRINN	8.-10. KLASSE, VIDEREGÅENDE
FAG	SAMFUNNSKUNNSKAP, HISTORIE, NORSK, FRANSK
EMNER	IRAN, KRIG OG FRED, MENNESKERETTIGHETER, KULTURKONFLIKTER, KJØNNSROLLER, TEGNESERIER, FILMKUNNSKAP

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO

PERSEPOLIS

Persepolis er en av de mest suksessfulle tegneseriene fra de siste årene (fransk utgave 2000-2003, norsk utgave i 2005). Den er laget av iranske Marjane Satrapi, og er basert på hennes eget liv. Hun har nå sammen med Vincent Paronnaud laget tegnefilm av historien. Både tegneserie og film har vunnet priser. Filmen vant juryens pris ved Cannes-festivalen i 2007.

Persepolis forteller om hvordan det var å vokse opp under to forskjellige regimer i Iran på 1970- og 80-tallet, om kulturkollisjon Satrapi møtte da hun flyktet til Østerrike som 14-åring, og om alle hindringene som møtte henne da hun dro hjem igjen til Iran og begynte å studere.

FILMEN KAN BRUKES I FAGENE:

Historie (Vg3): Hvilke hendelser formet et ikke-vestlig lands historie etter 1900, og hvordan kunne landet ha utviklet seg hvis disse hendelsene ikke hadde funnet sted; undersøk bakgrunnen for en pågående konflikt, og drøft reaksjoner i det internasjonale samfunnet.

Samfunnskunnskap (Vg1/Vg2): Kjønnroller i forskjellige kulturer; sammenhenger mellom styreform, rettsstat og menneskerettigheter; hvordan påvirker religion samfunn og kultur (aktuelle konflikter).

Norsk (Ungdomstrinnet-Vg3): Estetiske virkemidler i, og hvordan vi påvirkes av, film og tegneserier (Sammensatte tekster).

Fransk (Ungdomstrinnet-Vg3): Se, lytte, lese og forstå tekster på fransk om film og tegneserier.

HISTORIE

Irans historie i det 20. århundre har særlig vært påvirket av konflikten med USA og England. Under andre verdenskrig ble Iran invadert av England og Russland for å unngå at Iran begynte å samarbeide med akselmaktene. Samtidig tok de kontroll med Irans oljeproduksjon.

På 50-tallet lyktes den nye statsministeren i Iran, Mohammad Mossadegh, å nasjonalisere oljeindustrien igjen. Dette førte til at England og USA begynte å påvirke opinionen i landet. De betalte folk for å demonstrere mot styret, og stod bak et kupp som endte med at Mossadegh i 1953 ble avsatt og dømt for forræderi.

Den USA-vennlige sjahen, Mohammed Reza Pahlavi, ledet deretter landet uten å tillate noen form for politisk opposisjon. I 1975 gjorde han Iran til en ett-partistat og tvang hele befolkningen til å bli medlemmer av partiet.

Etter den islamske revolusjonen i 1979 anklaget Iran USA for å drive undergravende virksomhet i landet. Den amerikanske ambassaden i Teheran ble besatt av iranske styrker, og flere amerikanere ble holdt som gisler i over ett år. På samme tid gikk Irak, med finansiell støtte fra blant annet USA, til angrep på Iran, og innledet en krig som varte i 8 år.

I 1995 innførte USA handelsboikott av Iran, med den begrunnelse at Iran støtter terroristvirksomhet og forsøker å utvikle atomvåpen. For USA er det også alvorlig at det islamske styret i Iran trakk tilbake anerkjennelsen av Israel som selvstendig nasjon, og at de har støttet palestinske motstandsgrupper som holder til i Libanon. Sammen med Nord-Korea og Irak ble Iran utnevnt som «ondskapens akse» av George W. Bush i 2002, og mange spekulerer i om USA snart vil gå til angrep på landet for å sabotere atomvåpen/kraftproduksjonen i landet.

Spørsmål:

- Hvordan kunne Iran ha utviklet seg dersom de ikke hadde blitt invadert under andre verdenskrig?
- Hvordan kunne Iran ha utviklet seg dersom Mohammed Mossadegh hadde fått fortsette som statsminister, og sjahen hadde blitt arrestert i stedet?
- Hva vil skje med Irans rolle i verdenspolitikken dersom de lykkes med å lage atomvåpen?
- Diskuter Irans rett til å lage atomvåpen.
- Diskuter konflikten mellom Iran og USA/Israel. Hva kan konsekvensene av konflikten bli, og hvordan kan den på best måte løses?
- Gå inn på nettsiden til organisasjonen til Johan Galtung, Transcend, og les deres forslag til hvordan konflikten kan løses på en fredelig måte. Presenter konfliktbeskrivelsen og løsningsforslaget deres. Diskuter deretter om en slik løsning synes mulig.

Transcend har følgende nettside: <http://www.transcend.org> - klikk på «Conflict perspectives» i venstremargen, og deretter «USA-UK vs Iran: A Transcend perspective».

SAMFUNNSKUNNSKAP

Se første side av tegneserien Persepolis.

Skaut («hijab»), religion og kjønnsroller i Iran

Et sentralt symbol i filmen er skautet som ble obligatorisk for kvinner å ha på seg i Iran etter revolusjonen i 1979.

a) Hvordan bruker Satrapi skautet i filmen for å si noe om undertrykking og kjønnsforskjeller/diskriminering i Iran? Nevn noen scener der sjålet har betydning.

b) Hva er grunnen til at skaut er obligatorisk i Iran? Forskeren Fatima Mernissi skriver at «Imamen [Ayatollah Khomeini] visste hva han gjorde. Han visste at en ubeslørt kvinne tvinger imamen til å se fakta i øynene: Ummaen, de troendes samfunn, er ikke homogent.» Hva kan hun mene med dette?

(Kilde: Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen, Å se verden fra et annet sted, Cappelen 2004, s. 213.)

c) Når skaut forsvares av kvinner selv, er det som regel med den begrunnelse at slør også signaliserer motstand: motstand mot påtvunget (seksuell) identitet, mot forbruker-samfunnet, mot materialisme og generelt mot Vestens hegemoni. Diskuter om bruk av skaut alltid er et tegn på kvinneundertrykkelse. Er det slik i Norge?

d) I Frankrike er skaut forbudt i skolen, og liknende lovforbud diskuteres i Norge. Hva synes du om bruken av skaut i norsk skole?

Menneskerettigheter i Iran

Amnesty International rapporterer om mange menneskerettighetsbrudd i Iran. Den første uka i september 2007, ble 21 mennesker henrettet. Så langt i år er 210 mennesker henrettet, mens det i 2006 ble henrettet 177 mennesker. Også mindreårige (under 18 år) blir henrettet i Iran. En 16 år gammel jente ved navn Atef Rajabi Sahaaleh ble hengt i august 2004. Hun skal ha begått såkalte «ikke ærbare handlinger».

Til tross for et strengt regime, finnes det en opposisjon i landet. Den 12. juni 2007 ble over 70 aktivister arrestert fordi de demonstrerte mot kvinnediskriminerende lover. Tre av kvinnene som deltok har blitt dømt til to-tre års fengsel, og to av dem ble i tillegg dømt til 10-20 piskeslag.

a) Hvilket inntrykk fikk du av lov og rett i Iran fra filmen? Nevn eksempler på arrestasjoner, henrettelser og politiarbeid i filmen.

b) Hvorfor måtte Marjane flykte til Østerrike?

c) Les om menneskerettighetsbruddene i Iran på sidene til www.amnesty.no. La gjerne noen presentere rapportene for klassen.

d) Diskuter på hvilken måte styreform og lovgivningen i Iran påvirker menneskerettighetene i landet?

e) Nobelprisvinneren fra 2003, iranske Shirin Ebadi, sa i sin Nobelpristale at: «Den sørgelige diskrimineringen som kvinner lider under i islamske stater, så vel på det sivilrettslige området som når det gjelder sosial, politisk og kulturell rettferdighet, har også sine røtter i den patriarkalske og mannsdominerte kulturen som råder grunnen i disse samfunnene, og ikke i Islam. Denne kulturen tolererer ikke frihet og demokrati, akkurat like lite som den tror på like rettigheter for menn og kvinner og på kvinners frigjøring fra menns overherredømme (fedre, ektemenn, brødre) fordi dette vil true den historiske og tradisjonelle stillingen som denne kulturens herskere og voktere innehar.»

(Se: http://nobelpeaceprize.org/nor_lec_2003b.html)

Finn eksempler fra Amnesty på menneskerettighetsbrudd som særlig retter seg mot kvinner i Iran.

f) Diskuter i hvilken grad fortolkningen av Islam kan ha blitt påvirket av at det tradisjonelt har vært menn som har vært lovgivere i muslimske land?

NORSK

Sammenligning tegneserie og film

Tegneserien Persepolis er en bemerkelsesverdig suksess. Tegningene er svært enkle, men gjør likevel sterkt inntrykk på leserne. Det er ikke gjort noe forsøk på å gjengi omgivelsene på realistisk vis, og menneskene er enkelt tegnet med vekt på endringer i ansiktsuttrykk. Tegneserierutene blir bundet sammen av en stødige fortellerstemme, mens tegningene viser hvordan menneskene i historien stadig er ute av balanse. De synes aldri å kunne gjenfinne likevekten, kanskje fordi omgivelsene aldri gir dem noen støtte. I størstedelen av tegningene finnes det nemlig ingen bakgrunn - den er helt hvit, eller helt svart. Effekten på leseren blir en sterk tilknytning til Marjane Satrapi's fortellerstemme og en følelse av at menneskene i historien er svært sårbare og utsatte.

Se side 80 i tegneserien Persepolis

Også animasjonsfilmen legger vekt på en personlig stil, derfor er alt håndtegnet. Satrapi har selv forklart

det med at dataanimert film eldes hurtig på grunn av den raske tekniske utviklingen, og at dataanimasjon gir et altfor kjølig uttrykk. Håndtegninger derimot beholder noe av den menneskelige skaperkraften og intensiteten. Fortellerstemmen («voice-over») er som i tegneserien, og personene er fortsatt enkelt tegnet.

Den største forskjellen er at omgivelsene rundt dem nå er blitt mer realistske. Her er det bakgrunner i de fleste bildene. Det skaper en annen tilskueropplevelse, der Iran ikke lenger oppleves like psykologisk truende som i tegneserien. Filmen kompenserer for dette med å framstille folkemengder og krigsapparat som mørke og i truende bildevinkler, men denne trusselen oppleves mer som en fysisk trussel enn en psykologisk. (Se traileren til filmen for gode eksempler på dette)

En annen stor forskjell på film og tegneserie er kameravinklene. Tegneserien er nesten uten unntak i «normalperspektiv». Filmen derimot skifter kameravinkler og bildeutsnitt i temmelig høyt tempo. Hvert eneste bilde signaliserer dermed et perspektiv på Marjane og omgivelsene hennes. Ikke sjelden begynner en scene med Marjane i fugleperspektiv, liten og usikker, mens hun i avslutningen er kommet i normalperspektiv, tilsynelatende på høyde med situasjonen.

Filmen legger også mer vekt på ungdomstida til Satrapi enn hva tegneserien gjør. Mens tegneserien i større grad ga et generelt inntrykk av hvordan det var å leve i Iran, blir filmen mer et portrett av ungdommen Satrapi. Fortellerstemmen i filmen blir nå et middel til å bringe oss svært nær henne, i den forstand at vi både får se hvordan det går med henne i Iran og Østerrike, og høre hennes kommentarer til det. Bildene er såre, mens kommentarene er kloke, preget som de er av vanskelighetene nå er overkommet. Bildene skaper dermed et nærgående portrett av hvor vanskelig det kan være å være ung, samtidig som den stødige fortel-

lerstemmen er en garanti for at hun kommer seg ut av det.

Oppgaver til film og tegneserie

På Filmweb, som er en tjeneste for informasjon om nye filmer, har distribusjonsselskapet Sandrew Metro-nome lagt ut en trailer og to andre klipp fra filmen. Det siste klippet, som handler om at Marjane oppsøker svartebørsmarkedet for å kjøpe vestlig musikk, kan være nyttig i undervisningen. Her blir forskjellige kameravinkler og bildeutsnitt brukt i rask rekkefølge for å fortelle en tydelig historie. For å øve seg på å forstå hvordan kamera og bilde spiller sammen for å fortelle på film, kan elevene kan gjøre følgende oppgaver:

a) Gå inn på <http://www.filmweb.no/trailere/article141822.ece>

Der finnes det 1 trailer og 2 andre klipp fra *Persepolis*. Klikk på det siste klippet. Det viser Marjane som oppsøker svartebørsmarkedet i Teheran. Se klippet, og stopp gjerne filmen ved å trykke på pauseknappen underveis.

b) Se vedlagte tabell og oppgave. Sammenlign scenen da Marjane pruter på «Iron Maiden»-kassetter med scenen da de to damene utspør Marjane om punk-skoene hennes.

1) I den første scenen er mannen i fugleperspektiv og Marjane i froskeperspektiv. Hva kan grunnene være til det?

2) I den andre scenen er damene i fugleperspektiv når de vises alene mens Marjane er i normalperspektiv (også når damene er med i bildet). Hva kan grunnene være til det?

3) Hva kan grunnen være til at Marjane i andre scene aldri vises i fugleperspektiv?

c) Se på samme scener i tegneserien (s. 136-137).

Hvilke virkemidler brukes i tegneserien for å skildre Marjanes forhold til omgivelser, svartebørsselgere og kvinnelige revolusjonsgardister?

FRANSK

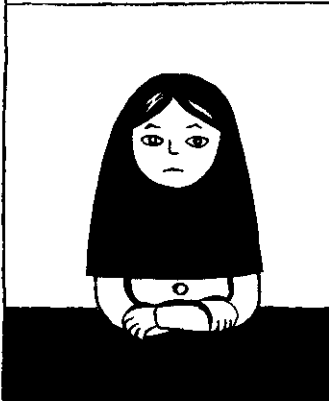
Persepolis har en egen fransk hjemmeside, <http://www.myspace.com/persepolisfilm>.

Der finnes det klipp fra filmen, en bakomfilm der filmskaperne forklarer prosessen med filmen, tekster om filmskaperne, og muligheter for å lese, skrive og sende hilsener og kommentarer til filmskaperne. Ressursene kan brukes for å jobbe med filmen før eller etter visning.

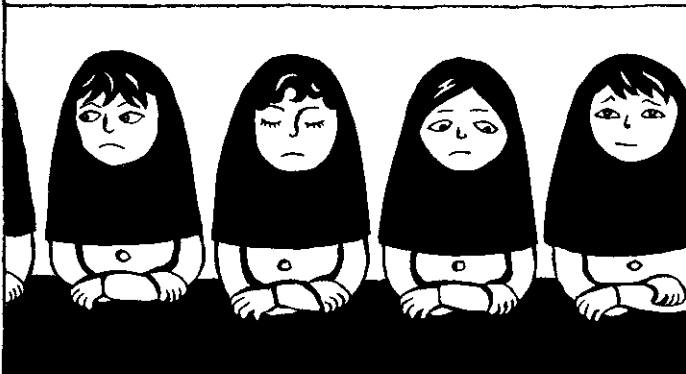

SJALET

DETTE ER MEG DA JEG VAR
TI ÅR. DET VAR I 1980.

OG DETTE ER ET KLASSEBILDE. JEG SITTE YTTERST TIL VENSTRE,
SÅ JEG SYNES IKKE. FRA VENSTRE TIL HØYRE: GOLNAZ, MAHJID,
NARINE, MINNA.

I 1979 FANT REVOLUSJONEN SOM SENERE BLE KALT
"DEN ISLAMSKE REVOLUSJONEN" STED.

SÅ KOM 1980: DET VAR DET FØRSTE ÅRET SJALET
VAR OBLIGATORISK PÅ SKOLEN.

VI LIKTE IKKE Å BRUKE SJALET, SÆRLIG FORDI VI IKKE VISSTE HVORFOR VI SKULLE BRUKE DET.

Nedenfor er alle bildene fra dette klippet skrevet i riktig rekkefølge i venstre kolonne. Men hvordan er kameraet plassert? Sett riktig beskrivelse fra høyre kolonne sammen med rett bilde i venstre kolonne.

Beskrivelse av bildets innhold	Bildeutsnitt – Kamerabevegelse - Kameravinkel
1. Bybilde av Teheran	A. Halvnært – Ingen bevegelse – Normalperspektiv
2. Marjane går forbi selgerne	B. Nærbilde – Ingen bevegelse – Froskeperspektiv
3. Marjane fortsetter forbi	C. Halvnært – Ingen bevegelse – Fugleperspektiv
4. Marjane går bort til en selger	D. Total - Ingen bevegelse – Froskeperspektiv
5. Selgeren svarer «100»	E. Halvnært – Ingen bevegelse - Tydelig froskeperspektiv
6. Marjane sier «50»	F. Nærbilde – Ingen bevegelse – Normalperspektiv
7. Selgeren svarer «60»	G. Nærbilde – Ingen bevegelse - Tydelig fugleperspektiv
8. Marjane sier «50»	H. Halvnært – Kamerakjøring mot høyre – Normalperspektiv
9. Selgeren svarer «60»	I. Halvttotal - Ingen bevegelse – Normalperspektiv
10. Finger trykker på play	J. Halvnært – Ingen bevegelse – Normalperspektiv
11. «Luftgitar»-spilling	K. Halvttotal - Ingen bevegelse - Normalperspektiv
12. Marjane spiller «luftgitar	L. Nærbilde – Ingen bevegelse – Froskeperspektiv
13. Moren kommer inn	M. Nærbilde - Ingen bevegelse - Normalperspektiv
14. To damer spør Marjane	N. Nærbilde – Ingen bevegelse – Tydelig fugleperspektiv
15. Marjane svarer	O. Nærbilde – Ingen bevegelse - Normalperspektiv
16. Dame peker på skoene	P. Total - Ingen bevegelse – Normalperspektiv
17. Damen står omkring henne	Q. Halvttotal - Ingen bevegelse - Normalperspektiv
18. Det pekes på jakkemerket hennes	R. Ultratotal - Kamerakjøring innover i bildet - Tydelig fugleperspektiv
19. De skubber Marjane	S. Total - Ingen bevegelse – Normalperspektiv
20. De bøyer seg mot henne	U. Nærbilde – Ingen bevegelse – Froskeperspektiv
21. Marjane og venner går sin vei	V. Nærbilde – Ingen bevegelse – Fugleperspektiv

Ordforklaring:

Ultratotal = kamera er langt unna og gir et oversiktsbilde der menneskene knapt kan sees;

Total = kamera viser menneskene i helfigur og omgivelsene er tydelige rundt dem;

Halvttotal = kamera viser mesteparten av kroppen til menneskene;

Halvnært = kamera viser overkroppen og ansiktet til et menneske, eller en ting på liten avstand

Nærbilde = kamera viser bare ansiktet, eller detaljer av en ting

Kamerakjøring = Kamera beveger seg med, mot eller fra noe i bildet

Normalperspektiv = Kamera er i høyde med personene i bildet

Fugleperspektiv = Kamera er bøyd ned mot noe i bildet; horisontlinjen blir høyt oppe

Froskeperspektiv = Kamera er bøyd opp mot noe i bildet; horisontlinjen blir langt nede

Tydelig froskeperspektiv = Kamera er bøyd opp mot noe i bildet; horisontlinjen kan ikke sees

(Fasit for kombinasjonen bilde+ kameraplassering: 1R, 2D, 3H, 4Q, 5B, 6G, 7L, 8N, 9U, 10V, 11F, 12P, 13S, 14E, 15M, 16C, 17I, 18O, 19K, 20A, 21J. – Merk at flere av bildene har samme kameraplassering. Det kan derfor være flere riktige kombinasjoner enn det som er presentert over.)

MATMANGELEN VAR IKKE LENGER NOE PROBLEM ETTERSOM SVARTEBØRSHANDELEN BARE ØKTE. Å FINNE KASSETTER VAR DERIMOT VANSKELIGERE, MEN DET FANTES MULIGHETER PÅ GANDHI-AVENYEN.

JEG KJØPTE EN KASETT MED KIM WILDE OG EN MED CAMEL.

